

Durmuşy dynnymjyklar / hekaýalar toplumy – Osmak

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar

написано kitapcy | 25 января, 2025

Durmuşy dynnymjyklar / hekaýalar toplumy – Osmak DURMUŞY

DYNNYMJKLAR

(hekaýalar toplumy)

Durmuş dürlı-dümen dynnymjyklardan dos-doly.

Ýazmak pišesi bilen çynlakaý kesellešeňem, gözüň-gulagyň-göwnüň giň açyk, mydama şoň ýaly zatlaň sepili bolýaň.

Görýän, eşidýän, okaýaň, syzýaň, aňýaň, aňtaýaň, çaklaýaň, seljerýän... – garaz, sen-ä bir gyzyklylygyň awcysy, durmuşam täsinden-täsin oljalar sonarlap ýören, geň-enaýy awlag – aw ýaragyňam – syýagalamyň (beýle gep owadanlaman aýtsaňam: "kompuň"), çolpyňa ilmek nesibesine ýazylan hemme awyňam – ile ruhy hörek.

Şowly bolsun, şowsuz bolsun, ömrüň her pursadynda dowam edip duran, şo üzüksiz-tükeniksiz "awçylygyňdan" özüňe nesip edýänem, diňe şol awdan özgelere "bişirip beren tagamyň ysy", ýagny "berekkellasy".

Onam, "mürähediňden" "dadyp-iýip, töwir edenler" gysganmasa...

...Onsoňam, bir, "bişirýärkäň" "duzuny-burçuny" ölçermek üçin "dadyp görýän" diýäýmeseň...

Giriňe gapan käbir lukmaň bolsa, "palaw" (roman) diýdi, "dograma" (powest) diýdi, "lüle-kebab" (çynlakaý hekaýa) diýdi, "teýliräk tagam taýýarlamaga-da" ýeterlik bolmaýar.

Günlerde bir günem, özüň üçin-de oslagsyz, şo dowamly "şikaryňda" säginýän. Kemerine iltelen olja sebetçäni dörjeläp görýän welin, onuň içinde şoň ýaly "teýli tagama" ýaramsyz, birgiden maýda-çüýde "ganymatjyklaň" üýşüp gidendigini aňşyrýaň.

Nämetmeli, olary?

"It-guşuň paýydyr-da" diýip, bir bagyň düýbüne silkip goýbermäg-ä-hä, nebsiň agyrýa. Her niçigem bolsa olary eşrepi

ýaly edip – toý-ýasda, işde-ýolda, köpüň arasynda ýa-da ýalňyzlykda... – azap edip topladyň ýördüň.

Derdiňe-de ýaranok.

“Aw torbada ýatybersin-le. Nä, ot-suň isleyämi? Ahyry bir gün derkaryňa derman edersiň-dä...” diýseňem, biliňe (ýagny, beýniňe : -)) artykmaç ýük.

Onsoň öz ýanyňdan ölçerip-dökýäň-de, şol uşaklyklaň eýlesine-beýlesine gulaş-kakyş edäge-de, olary özboluşly dynnymjyklar hökmünde, ýene-de okyjyň öňüne hemişe ýazylgy duran “ruhy owkat desterhanyna” goýuşdyrybermegi müwessa bilyän.

Dagy, nä?

Ojagaz bölek-büceklikleri “awlaňda-da” şolar üçin awladyň.

Özüň-ä, ne derkaryňa?!

Şo sebäpdelenem, goý, kime niýetlenen bolsa, şoňa-da nesip etsin.

Çünki, “çeper edebiýat” diýlip atlandyrylyan, bu “naz-nygmatly, bereketli saçakda”, ýokarda agzalan “agyr naharlar” bilen birlikde, ýeňiljek “išdäaçarlaňňam”, “ýagsyzja” berhizlik “hödür-keremleňňem” öz orny barmyka diýyän...

OSMAK

Segseninjileň başy.

Uniwersiteti tamamlady.

Harby gullugam içinde.

Mugallym edip alyp galdylar.

“Ökdemiş”.

Muny özi diýenok, okadanlar aýdýa.

Bırkı ýyl geçip-geçmänkä-de, aspirantura ugradarman boldular.

Deňiz kenaryndaky, gursagy derýaly, bürki ýüzýllap paýtagt bolan, alys şähere.

Ýaşlygyň gowy zady – nirä bolsa-da süňňüň ýeňil, “çuw atym”, göterilmek asan.

Resminamalaryny jemledi-de, ýollanan ýerine rowana boldy.

Bir çemodan goşy.

Beýleki çemodanda-da üç-dört sany gawun bilen, türkmen şerap.

Nämemiş, güneşli şu taýdaky zatlar, güneşsiz o taýdakylaň öler aşymyş.

Bardy.

Ýüz tutdy.

Ýolbaşçylyk etmeli alym, işde däl eken.

Öyüniň salgysyny alyp, gitdi.

Äpet kent.

Ilaty muň ýurdunyňkydan kän bolmasa az däl.

Ýöne onda-da, haýsy şahyr aýdypdyr-a: “Asmanda toýnuk guran uz guşlar, soraşa-soraşa Käbäni tapar” diýip?!
Ýa hiçisem aýtmandyrmý?

Eger aýtmadyk bolsalar-a, ýaman ýalňyşypdyrlar.

Aýtmaly eken.

Çünki, ýagşy söz ekeni.

Birinjiden-ä rast.

Ikinjidenem aýdaňda gowy eşidilýä.

Garaz, bu-da uly şäherde gözleý-gözleý halypasy boljak kişiň öýüni tapdy.

Işigiň jaýyny basdy.

Birsellemeden gapyň aňyrsyndan garry adamlaň aglabala köpüsine mahsus “şypbyldy” eşidildi.

Işik açyldy.

Geleşdiler.

Habary alyndy.

Birneme begenilmänem durmady.

Gawunlara-da, akly-gyzylly meý çüýşelere-de.

Her näme diýilse-de, güneşli ülke, güneşli bolýa, güneşsizem güneşsiz.

Her haýsynyň sahawaty başga.

Gaýyrmakçy bolýan işiniň hal-ahwalyny ymyklyja çintgemejek üçin, saçak başyna çagyrdylar.

Belaň körüğem şonda başlady.

Alymyň öz-ä, hemme hakyky alymlara kybapdaşlykda, köpi geçip, azynyňam çärýek-çümmügi galyberen, gaş-kirpik-saç çalaran,

salyhatydyr sypaýylygy çogup çykyp duran, hasalyja babajyk.
Ýöne oň: "Pylanýana Pylandrowna" diýip edepli agraslyk bilen
ýüzlenýän hatyny, bułaň özleriniň tüýs: "kyrkbäşde melek –
mürepbe hörek" diýýäni – ýaşyndan ýaş görünmäge mazalyja yhlas
siňdirýäni mese-mälîm.

Orunly-orna geçilensoň, alym-a, hiç zada baş galdyrman, oňa
goparmakçy bolýan ylmy işi hakda süýt soragyny berip ugrady.
Temasy näme, haýsy ylmy şifrede ýazjak, öň bu ugurdan gaýran
ylmy makalalaň, nutuklaň ýa-da başga bir zatjyklaň barmy, bar
bolsa olaň mazmuny ne...

Bu-da öňden taýýarlykly – geljekki halypasynyň her bir
sowalyna mümkün boldugyndan doly, dürs jogap beren bolup otyr.
Hezillik.

Imi-salalyk.

Ýöne...

Hezilligem hezillik, imi-salalygam imi-salalyk-la welin, esasy
"tomaşa", goja alymyň "mürepbe hatynam", boş oturgyja geçenden
soň başlandy.

Inebir negözel bolup, sülmüräp, sallanjyrap, ärine
ýaplanybraga-da süýkenip, oňa bolsa tiňkesini dikip, ünsli
diňleýänsiräp otyrdy.

Birdenem...

Oňa ýeserlik bilen gözünü gypýar-da goýberýär...

Bü-de, elbetde şu güne çen zen ysyndan namyrat – boý oglan-a
däl. Eýýäm haçan öýlenip, şondan soňky iküç ýylyň içinde iki
sany tos-togalak topbujujgy, öz ýasaýan güneşli ülkesine
getirmäge-de ýetişen.

Ýöne, şonda-da...

Birhili-dä.

Türkmençilikde ýaman birhili görülyän, ýok zat-da. Ine,
şeýdip, äri gapdalyndaka keseki erkege gaş kakyşdy oýnan bolup
oturmak.

Bolýa, ýanlarynda ýanyndaky ýokka şeýtse – onda edil beýlebir
ilden çykgyñç zadam dälse dä:dir-le weli...

Pahyrjyk.

Nä, dagam özünden dört ýarym esse dagy uly, ebtı agan garra
örküni baglap, özem tüýs "mürepbelän" döwründe, hiç kes
datman, ýüzi "kesmekläp" ýörse, nädeň öýdýäň?!

Muňam ýagdaýyna düşünmeli.

Üstesine-de ine, gözüne söweýin, her egninde bir pälwan
oturybermeli, daýawdan gelen, goç ýigit, öňünde awuny atmaga

hazırılmış ýolbars kibi güberilip otursa – assyryndan assyryň
göz gypman, näz etmän, lakin atman çyda-da çydap bilseň...
Ana, ýene-de gypydy.

Kellesinde şu pikirler köwsarlaýan dalaşgäri duýdansyz der
basdy.

Hernä, dady Alladan (ýogsa, ol okan döwürleri ateistlik
okuwynny ýamanam gowy, diňe bäslige-de okapdy welin, onda-da
adam pahyr gaty aljyrasa, ilki bilen Allasy ýadyna düşyä-dä),
“mürepbe hatynyň” ýanýoldaşy, daş-töwereginde gopýan harasada
düybünden üns bermeýär. Öz sowal-jogabyna başbitin çümüpdir.
Bü-de kisesinden gyraly ýaglyga barabarrak elýaglygyny
çykaryp, öwran-öwran alyn derini sylsa-da, garaz sepini
bildirmezlige çalşyp dert-azar.

“Bäh! Muňka düşünükli. Bendäň çagasynyň nirede gören zady!
Oslagsyz ýerden özlemmiz ýaly Göroglykamat nemäni görüp,
güpür-tapyr melul bolup galaýandyr weli...Indi bi nämetmeli? Bi,
özüň-ä şondan şuňa ýurt söküp: “ylym etjek, kandidat boljak”
diýip gaýdyp, bu ýanda-da beýdip, öz halypaň nemesi bilen
beýle hala düşüp ýörjek bolsaň, ýamanammyr gelşiksiz bolar-
ow!...Ýa bolmazmy? Bäh! Birhili şüne dözenogam-aý!”.

Ol şu oýlary şemala seçilýän akbaş deýin aňynda tozgaladyp
oturyşyna, henizem özüne ciňerililmegini bes etmän, aram-aram
gözünü gypyp goýberýän “mürepbe hatyny” gabak astyndan ogryńça
synlady.

“Özem-ä, neme ýaly...hiç neneň dä...

Garaz, “taýak gelýänçä ýumruk” diýilýän-ä dä ýaly...oňa görä,
nemeräk...

Ýa: “hiç kes bilmezem-le” diýäge-de, “äý, bir başa bir ölüm-
le” diýilýändäki deý, goluny salgap goýberse, ýagdaýa dogry
geläýermikä?

Bäh!

Dogrudanam-aý.

Bi görgülijige dözmeciligem üstesine.

Ýaman gynanýa-da, şu görgüliň ine şeýdip, özünü birinji
görende eräp-akyp, janyna erk edip bilmän, göz-gülban göz-gaş
oýnatmyş, osmakladyp, janserek-perişan ahwala düşüp oturyşyna...
Onnoňam-how, bi ötüki, nemedе diýilýä däm-aý: “Tebşiräp ýatan
teşne topragy bir nobat suwarmagammyr ýagşy iş” diýilmeýämi?

Ýa şo aýdylany bumatka dahylsyzmyka?

Onnoňam bu ince meseläň beýleki tarapam bar.

Eger bü-ýä osmaga düşünmedik kişi bolup ýörse, olam mundan

öler ýaly gaty görer. "Maňa: "hä-howwa" bermän, göwni ýetmedik bolýa, sypaty guramyş!" diýip, içinden çykarmanjyk gezer. Soňam heley haýýarlygy bilen günlerde bir gün, ahmalyna salarda, bü halypany gepden doýrar.

Onnoň nätüýslek bor öýdýän?

"Praşşaý dissertasýa" bor-da.

Bi garry eşitmişine görä, öz ugrundan gaty edermen garrymyş. Eger-de şo seni it alan sanaja dönderäýdigi, onsoň, ýeriň ol ujuna gidip, ikinji gezek Hammurapiň kanunlary bilen bilelikde Manuny hem Arthastrastrany goşa-goşadan düzüp, tikip, daşyna-da gön deregine öz hamyňdan eýläp, tutup getirseňem, ylmy adyň öwezine, belaň sapy bilen mereziň märýegini alarsyň.

Şunam unutmaly däl.

Gáýta, tersine, osmagy kabul etseň-de, etmeseň-de, hökman göz öňünde tutmaly.

Esasy zat, ho ürç ediliп gorlen kinodaky ýaly: "maksat jandan ileri" diýilmeýämi?

Aňyrdan bärlikgän gönderenlerinde-de: "Öl, ýit, ýöne, kandidat bolman yzyňa pormyňam görkezäýme!" diýip, zynharlaý-zynharlaý ugratdylar-a...

Ýeri bolýa, "Kör düýäni köprüden ötürýänçäň, doňza: "daýy" diý-de, lolyňam eşegini suwa ýakyp, puluny al" diýilýär.

Bar, ine şumat oňa: "osmagyňa düşündim" diýip "ýaňzydaýyn" diýsin.

Nädiп ýaňzytmaly?

Ýa, oň özi muny ugratmak bahanasy bilen daş işige çykanda, hemme zady aý dogan ýaly edip beräýjekmikä?

Äý, şeýledir-laý.

Heley halky muň ýaly zada erkek eşekden has çulum bolýamyş-a. Ho, o gunki okan "Müň bir gijesindemidi", bir döwüň, agzy gulply sandykda saklap, sandygam gerşinden aýyrman göterip ýören perisi, haýsydyr bir zadyň kül-külüne düşen aýbygadymyň nädiberäýändigini subut edişi..."

...Garaz, garry alym, sorag-iidegini tamamlaýança, muň gara başyndan müň gaýgy ötdi.

Ahyry, garry, söhbetdeşligi bes edendigini inçelik bilen syzdyrды. Ol sagbollaşyp, dälize çykdy.

Bosagadan daşyna ätlemekçi bolanda-da, goja alym ony azajyk saklady:

-Siz bagışlaň,-diýip ol, parahatlyk bilen dillendi:-biraz meň ýanýoldaşyma geňirgendiiňiz öýdýän. Ol golaýda ýüzüni

sowuklatdy. Şondan bärem keşbiniň ýokarky böleginiň damarlary, birdenkä öz-özünden dartylyp gidýär-de, gabaklary biygtyýar ýumlup-açylaýýar. Aýyp-syn etmäweriň...

Ol içinden hyály şapbady bilen maňlaýyna şapylatdy.

“Haý, senemmir! Öz-özünden göwnühoş, güwlempaç, jalataý zaňnaryň biri diýsäni-i-i!”.

Ol dulugynyň lap-lap gyzýandygyny gizlemekden ötri, hymy-symy edişdirip, gojadyr aýaly bilen tizräk hoşlaşdy-da, basgańcakdan dazlap aşaklygyna gaýtdy.

Girelgeden birneme çigrekli howa çykyp barýarka-da müýnli pikir etdi:

“Häziriň özünde gidip, şäherara jaň sargamaly. Öydäki bilen jaňlaşyp, bolmanda sesinden bir ganmaly. Ýogsa, on günläp, otluda özi ýalylar bilen kupedeşlikde, “şakydyk-şakydyk”, halys şorlap, turşusy depesine çykyp gidipdirmi nämemi?!”... Satırıki hekaýalar